

HET NATIONAAL VLAS-, KANT- EN LINNENMUSEUM TOONT 500 JAAR KANT IN VLAANDEREN

Annick DEWILDE

Het Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum.

Een aantal maanden geleden werd mij gevraagd of ik een referaat kon houden op deze 'kanthappening'.

Als conservator van het Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum te Kortrijk, twijfelde ik natuurlijk geen minuut. Ik vind dit een unieke gelegenheid om aan een sterk geïnteresseerd en uitgelezen publiek te laten zien wat onze musea zoal te bieden hebben.

Gezien het onderwerp van deze studiedag zal ik mij binnen de thematiek van het Vlas-, Kant- en Linnenmuseum toespitsen op het tweede museum met de artistieke vlasproductie als hoofdmaterie.

Hoe kwamen de musea tot stand?

Of welke weg hebben de museumstukken afgelegd vooraleer ze blijvend werden tentoongesteld voor het grote publiek?

Eind '63 groeide bij de oprichter en ereconservator Bert Dewilde, de idee om zoveel mogelijk zaken te redden i.v.m. de vlasteelt en de -bewerking.

Als jonge knaap groeide hij op in een bedrijvige vlagemeente langs de Leie. Hij zag er mannen tot aan hun lenden in het water zwoegen en wroeten bij het lossen en laden van de rootbakken. Hij zag het harde labuur bij het slijten van het vlas. Hele velden van vele

hectaren werden met de hand uitgetrokken, ontzaad, geroot, gebrakeld en gezwingeld. Allemaal loodzwaar en heel stofferig werk. Kortom, deze belangrijke brok sociaal-economische geschiedenis moest zeker gered worden voor het nageslacht.

En hij startte zijn zoektocht, via oproepen in kranten, vakbladen...e.d. maar dit leverde niet het gehoopte resultaat op. Daarom stapte hij dan maar zelf naar de vlassers en oud-vlassers toe en redde wat er te redden was. Daarnaast schuimde hij zowat alle rommelmarkten af en zelfs de jaarlijkse gezinsreis in het buitenland stond heel dikwijls in het teken van de verzameling.

Naast alle mogelijke vlaswerktuigen werden ook foto's, boeken, archiefstukken, oude werkkledij en niet te vergeten afgewerkte producten van het vlas, zoals huishoudlinnen, sierlinnen, bedlinnen, damast, borduurwerk, kerklinnen en vooral ook kantwerk verzameld.

De collectie groeide gestadig aan en hetgeen vandaag te zien is in onze musea is het resultaat van meer dan 30 jaar spuurwerk door de bezieler.

Er werd een vzw opgericht en aanvankelijk werden de stukken ondergebracht in één van de Broeltorens te Kortrijk. Daarna verhuisde alles naar het Begijnhof en de grotere stukken werden versjouwd van vlasschuur naar schuur. Tot in 1971 de Beeuwsaerthoeve, één van de laatste Zuid-West-Vlaamse boerderijen op Kortrijks grondgebied, door de stad onteigend en tot sloping veroordeeld werd.

Bert Dewilde, ondertussen directeur geworden van de Stedelijke Dienst voor Cultuur en Toerisme en in zijn vrije tijd conservator van de vzw Vlasmuseum, deed prompt het voorstel bij het College van Burgemeester en Schepenen om die prachtige hoeve te redden en er het museum in onder te brengen, wat hem ook lukte.

In '73 werd een nauwkeurige kostenraming opgemaakt, in '76 werd overgegaan tot de aanbesteding van de werken, in '78 volgde het aanvangsbevel voor de restauratie- en

aanpassingswerken en in '81 kon met de inrichtingswerken van het museum begonnen worden.

De officiële opening van het Nationaal Vlasmuseum vond uiteindelijk plaats in 1982.

We tonen er de opeenvolgende fasen van het kleine lijnzaadje tot het afgewerkte linnen weefsel. De vlasteelt en de -bewerking, met de historische evolutie van de werktuigen en werkwijzen, het spinnen en weven, worden op een hyperrealistische en didactische manier voorgesteld. De taferelen worden geanimeerd door 60 levensgrote portretbeelden van vlasboeren en -bewerkers die deze arbeid werkelijk hebben verricht.

Maar ... voor de ontsluiting van de textiele producten waaronder de prachtige kantcollectie was er helaas geen plaats.

In 1995 startten pal naast het bestaande museum, de werken voor een gloednieuw gebouw van 44 m bij 12 m, waarin het Kant- en Linnenmuseum werd ondergebracht. Het werd in 1998 geopend voor het publiek. De architectuur sluit volledig aan bij die van het Vlasmuseum en telt 3 verdiepingen, waarvan er twee voor museologische doeleinden werden gebruikt.

De zolderverdieping bevat depotruimtes en een restauratie-atelier. Dit museum is voorzien van allerhande snufjes op gebied van accommodatie, beveiliging, verlichting en conserveringstechnieken.

Waarom een Kant- en Linnenmuseum in Kortrijk?

De oprichting van dit museum was een must. Alhoewel het een afzonderlijk en uitgebreid museum op zichzelf is, moeten we het toch beschouwen als de logische en zelfs niet weg te denken tweede vleugel van het vlasmuseum i.v.m. de thematiek. Het vult een hiaat van het eerste museum aan, nl. de textiele producten of de afgewerkte producten van het vlas.

Meerdere eeuwen, tot vandaag de dag, was en is Kortrijk het wereldcentrum van het kwaliteitsvlas, maar ook van het beste en

fijnste linnen met o.m. het gefigureerde en gehistorieerde damastlinnen als absoluut hoogtepunt van de handweefkunst in Vlaanderen.

Daarom wijden wij daar ook een beperkte didactische afdeling aan.

Maar ook het ontstaan van de kloskant in Vlaanderen is vanzelfsprekend te danken aan de overvloedige aanwezigheid van de ideale grondstof en de zeer fijne, sterke en hagelwit blekende vlagarens die onze ervaren Vlaamse spinsters eruit vervaardigden.

Het Kortrijkse was evenals Brugge, Ieper, Mechelen, Brussel en andere steden een bedrijvig centrum van de kantproductie en de kanthandel.

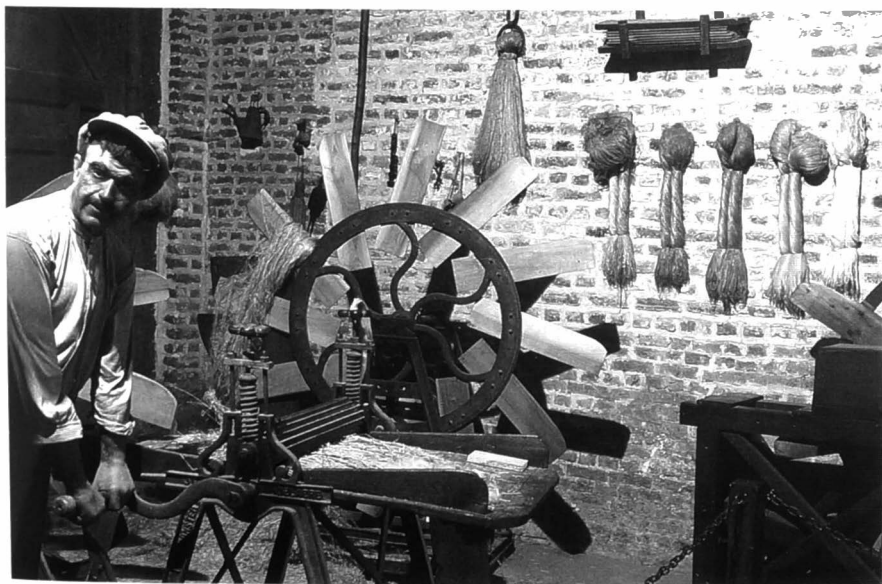
We kunnen het ook anders stellen: waar het Vlasmuseum een soort monument is voor de noeste werkkraft van de Vlaamse mannen, die eeuwenlang het wel en wee bepaald hebben van het Vlaamse volk, brengt het Kant- en Linnenmuseum hulde aan de vele tiendui-

zenden Vlaamse vrouwen die als spinster, kantwerkster, borduurster of naaister al die textiele vlasproducten sierlijk hebben gemaakt, hebben bewerkt en verwerkt.

De publieksgerichte ontsluiting van onze uitgebreide verzameling Vlaamse kant en ander kunstig handwerk.

Ik denk dat de tijd is aangebroken om jullie eens mee te nemen voor een tocht doorheen het Kant- en Linnenmuseum. Ons bezoek begint op de gelijkvloerse afdeling. 500 van de zowat 3000 stuks tellende verzameling worden hier tentoongesteld. Daarvan is 98% handwerk vervaardigd uit vlasdraad en 99% in Vlaanderen gemaakt. De meeste stukken dateren van 1850 tot 1930. Het zijn één voor één waardevolle exemplaren kant, borduurwerk, naaldwerk en damast, maar de kantverzameling — zowel klos- als naaldkant — overweegt, en volgens velen is dit de grootste verzameling Vlaamse kant die in één museum

Tafereel Vlasmuseum: brakelen en zwingelen van vlas.

wordt getoond, zeker in Vlaanderen, maar ook in België en zelfs internationaal.

Als inleiding geven wij een overzicht van het ontstaan van zowel kloskant als naaldkant. De naaldkant is ontstaan rond 1500 in Italië. Deze techniek met naald en draad is gegroeid uit de zogeheten 'reticella'. Dit komt van het Italiaanse woord 'reté' wat staat voor 'net'. Dus men had het over 'een netwerk van draden'.

De kloskant is van Vlaamse oorsprong en zou kort vóór 1500 in Vlaanderen zijn ontstaan. De voorloper was het 'passement'. Dit is een sierlijk vlechtwerk van gelamineerde of 'geplette' metaaldraad uit koper, zilver of goud.

Zoals ik reeds zei, heeft de bloei van de kloskant in Vlaanderen te maken met het feit dat men hier over de grondstof beschikte, nl. het kwaliteitsvlas dat toeliet zeer fijne, sterke draden te maken. Kloskant wordt vervaardigd op een kantkussen met draden waaraan houten klossen hangen. In het museum tonen wij op didactische panelen de drie basisslagen (halve slag, linnenslag en gewrongen slag) en verschillende soorten typisch Vlaamse kussens. Deze werden gevuld met hooi of paardenhaar, in het Frans 'crin' genoemd van 'la crinière', dat zijn de manen van het paard. Dit liet toe er de spelden gemakkelijk in vast te prikken.

Kantkussens werden steeds overtrokken met sterk vlaslinnen, meestal donkerblauw of grijs, wat rustig is voor de ogen en waarop de hagelwitte kant zich goed aftekent.

Een van de oudste kantwerken die wij bezitten is een stuk gemengde kant, dus met zowel kloskant als naaldkant, vervaardigd rond 1600 en afkomstig uit een klooster in Doornik.

Maar wij willen als museum ons steentje bijdragen tot het instandhouden van dit schitterende kunstambacht en daarom leggen wij ook de link naar de hedendaagse moderne kant, die nu in alle grondstoffen en kleuren en ook in combinatie met andere materialen zoals koper en metaal wordt toegepast.

Het zijn zowel sculpturen in 3 dimensies als kunstwerken met een figuratief karakter.

Er zijn werken te zien van o.m. Mevr. Annie Debaene en Ria Demeyere, beiden kantmonitrice in verschillende kantateliers met ontwerpen van ondermeer Mevr. Martine Bruggeman, één van de sprekers op deze happening.

Enkele maanden geleden besloot het Nationaal Vlas-, Kant- en Linnenmuseum om het 'Kortrijks Kantatelier' over te nemen. We zijn in september gestart met het geven van cursussen voor beginners en gevorderden en het ligt in onze bedoeling om in de toekomst vooral ook de kinderen warm te maken voor deze artistieke vrijetijdsbesteding.

Wat betreft de 'opstelling van de verzameling' is het zo dat alle vitrines bekleed zijn met een wijnrode zuiver linnen stof.

Deze rode tint werd gekozen omdat het een warme kleur is, zacht voor de ogen en waarop de tekening van zowel witte als écrucleurige kant zeer goed te lezen is.

We kozen voor zuiver vlaslinnen o.m. voor de conservatie van de tentoongestelde stukken. Het is een zuurvrij materiaal en textiel op textiel geeft een min of meer klevend effect, zodat de draagkracht van de kant sterk verdeeld wordt over het hele stuk. Het wordt opgehangen met een minimum aan (roestvrije) spelden.

Voor de verlichting gebruiken wij hele fijne buislampjes die erg UV-arm zijn en praktisch geen warmte afgeven. Ze zitten zodanig in de kasten verwerkt dat ze niet te zien zijn voor de bezoekers. In de eerstkomende maanden worden alle buislampen overtrokken met speciale filters om het UV-gehalte, dat nu al miniem is, nogmaals te halveren.

Wat betreft de indeling van de tentoongestelde stukken, hebben we het als volgt opgevat: We starten met de kantverzameling die werd opgesplitst in groepen of soorten naargelang de toegepaste technieken.

Overzicht afdeling kant- en naaldwerk (benedenverdieping).

We beginnen bij de kloskant met afgesneden draden. Dit is kantwerk dat bestaat uit afzonderlijk gekloste delen die nadien aan elkaar worden vastgemaakt tot één geheel.

We tonen er o.a. Rosaline-kant, Brusselse Duchesse of Hertoginnekant, Fijn Brugs Bloemwerk, Rococokant, Grof Bloemwerk en Russische kant.

Tot de tweede grote groep van kloskant behoort de kant met doorlopende draden, waarvan wij de voornaamste soorten uit onze collectie laten zien, zoals stropkant, Clunykant, Chantilly-kant, Rijselse kant, Beverse kant, Binche-kant, Mechelse kant, Valencienneskant, Vlaanderse kant, Parijse kant (e.a.).

Machinale kant

Reeds vanaf 1830 werd kloskant nagebootst op grote weefgetouwen o.a. in Frankrijk in de streek van Cambrai en vooral Calais dat nog altijd een belangrijk centrum is op gebied van de machinale kant.

In het museum worden enkele stukken machinale kant getoond, aangevuld met foto's van een oude Leaversmachine in een kantweverij te Calais.

Naaldkant

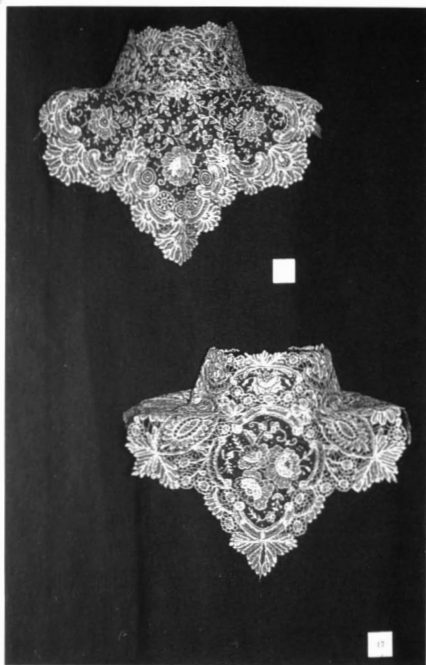
Wanneer we verder wandelen komen we bij de naaldkant terecht.

Deze kant wordt volledig vervaardigd met naald en draad. Daar komen dus geen kantkussens of klossen aan te pas.

Er wordt een patroon getekend (aanvankelijk op perkament en later op papier) dat op twee onderliggende lagen stof wordt geplaatst. Dan worden de contouren van de tekening vastgelegd met een draad die vastgenaaid wordt op de stof.

Pas dan worden de motieven en achtergronden oppervlakkig, dus bovenop de tekening ingevuld met allerlei soorten festonsteken, telkens vertrekend van de contourdraden.

Nadien worden de onderlaag stof en het patroon verwijderd door het losknippen van de hechtdraden tussen de twee lagen stof

Twee kraagjes in Brusselse Duchesse in combinatie met naaldkant

door. Zo komt het kantwerk los van de tekening en van het onderliggend weefsel.

Zoals ik reeds zei, ontstond de naaldkant in de 16de eeuw. Het is een voortvloeisel uit de 'point coupé'. Dit is borduursel dat is open-gewerkt, door kleine gedeelten uit de stof te knippen, de randen te cordonneren en de openingen met siersteken te vullen.

In de 17de eeuw werd er in Venetië naaldkant gemaakt met zwaargecontoureerde florale motieven, de 'Point de Venise' genoemd. Rond 1665 ontstond er een typische Franse kant, nl. de Point de France.

In België werd in de 19de eeuw naaldkant gemaakt in navolging van de Point de Venise en de Point de France, nl. de 'Point de Bruxelles' of Point de Rose.

Lintjeskant

Bij deze kantsoort wordt het motief gevormd door middel van een kronkelend lint. De openingen tussen de motieven worden opgevuld met naaldkant.

Naargelang de streek van herkomst kreeg deze kantsoort diverse benamingen zoals lintjeskant of prinsessenkant.

Borduurwerk

Een ander belangrijk gedeelte van onze verzameling textiele vlasproducten is het borduurwerk.

Etymologisch heeft het dezelfde oorsprong als kantwerk. Het is naaldwerk ter versiering van de boorden of 'borduren' van een stuk weefsel.

Het is een zeer oude techniek, die reeds in de oude beschavingen in gebruik was. Door de uitvoering van verschillende siersteken werden met naald en draad letters of motieven aangebracht op een weefsel om het te versieren of te merken.

Het werd vooral toegepast op tafel- en bedlinnen zoals tafellakens en servetten, beddenlakens en kussenslopen, op lingerie en sierlinnen en vooral ook bij het mooie kerklinnen voor de eredienst.

We tonen ook een reeks merklappen, naailappen en stoplappen van vóór en kort na 1900.

Merklappen of borduurlappen

Vroeger werd het wasgoed gemerkt met letters, namen of initialen van de eigenaar, zodat het niet verloren ging wanneer het na het wassen, op de bleekweiden werd te bleken gelegd.

Het merken gebeurde meestal in kruisjessteeke. Deze naaldtechniek werd van kindsbeen aangeleerd op school, op borduurlappen of oefenlappen.

Naailappen

Deze zijn eveneens op school bewerkte doeken met oefeningen die tot de opdrachten behoorden van verschillende leerjaren en waarop alle mogelijke handwerktechnieken, zoals borduren, haakwerk, breiwerk, stop-

Een strook Valencienneskant met leperse tralie.

werk, kantwerk en andere werden uitgevoerd. De volledige lap die bestaat uit meerdere aaneengesnaaide jaaroefenlappen, waaraan één meisje haar ganse lagere schooltijd had gewerkt, kon een lengte bereiken van vijf tot zes meter en soms nog meer.

Damast

Op de benedenverdieping werd nog een speciale ruimte voorzien voor het tonen van vlaslinnen damasten.

Benevens drie gehistorieerde handgeweven damastservetten (17de eeuw), tonen wij voorerst een didactische uitleg over deze speciale weeftechniek volgens het Jacquard-systeem.

De inslag van de witte draden tussen de eveneens witte kettingdraden is zodanig dat de schuine lichtinval een glanseffect vertoont, waardoor de siermotieven en teksten zichtbaar worden.

Het Vlas-, Kant- en Linnenmuseum heeft zich als doel gesteld een verzameling uit te bouwen van machinaal geweven damasten uit de 19de en 20ste eeuw, gezien de andere Stedelijke Musea in Kortrijk een zeer belangrijke verzameling van gehistorieerde handgeweven damasten bezitten. Het weven van damastlinnen was eeuwenlang een wereldbe-

kende Kortrijkse specialiteit. Onze verzameling omvat zowel volkse boerendamasten of 'pellen' genoemd, als de prachtig versierde machinaal geweven damasten.

Er worden ook een paar Duitse mangeldoeken getoond, in ongebleekt damastlinnen, waarop tekeningen te zien zijn i.v.m. het wassen en bleken van het linnen.

In de polyvalente zaal, die gebruikt wordt als projectiezaal, vergader- en tentoonstellingszaal, hangt een reeks van 12 levensgrote schilderijen die de vlascyclus in 1903 voorstellen.

Ze zijn van de hand van de West-Vlaamse kunstschilder Emiel Jacques.

Bovenverdieping: de witte vlasdraad als rode draad doorheen het Kant- en Linnenmuseum

Op de bovenverdieping tonen we dezelfde thematiek, maar vanuit een belangrijk aanvullend aspect, nl. het gebruik van de textiele vlasproducten in het dagelijks leven van het Vlaamse volk. En hier spelen de volkskundige aspecten een belangrijke rol.

De verschillende domeinen hebben we menen te moeten situeren binnen de meest belang-

Fragment van tafelopper in Venetiaanse naaldkant.

rijke gebeurtenissen en bezigheden die zich afspeelden van wieg tot sterfbed.

Het is logisch en verantwoord dat we dit alles situeren in de tijd waarin deze soort handwerkkunst hoogtij vierde.

Belangrijk is ook dat al het getoonde, authentieke stukken zijn uit één der belangrijkste periodes die we situeren tussen 1850 en 1930. Dus de tijd van onze betovergrootouders en overgrootouders. De tijd dat er zowat overal in Vlaanderen kant- en borduurscholen werden opgericht. Dit gebeurde na het wegvallen van het spinnen als huisarbeid, doordat er vanaf 1830 namelijk massaal mechanisch gesponnen katoengarens ingevoerd werden vanuit Engeland.

Dit leidde tot een buitengewone handvaardigheid bij onze meisjes en vrouwen.

Daarenboven was er de ingesteldheid uit de armoeperiodes, met de gekende rampjaren 1845 en '46, dat de vrouwen elk vrij moment nuttig moesten besteden aan kant- en borduurwerk, naai- en verstelwerk.

Met deze gedrevenheid werd, ook bij de bete-

re klassen, door de jonge vingervaarde meisjes, de linnen uitzet gemaakt en mede door de moeders en de meiden, de stukken uit de eigen linnenkast verfraaid en versierd.

Het concept van de tafereelen is zodanig dat de reconstructies, zoals in het Vlasmuseum, zeer levensecht zijn. Ze zijn ook weer geanimeerd met een 50-tal portretbeelden en uitsluitend met authentieke materialen, elementen en attributen, gerecupereerd uit oude sites, samengesteld.

Dus geen toneeldecors, geen namaak, geen kitsch!

Alles wat u er ziet is authentiek: de bevolering, het behang, het meubilair, de schouwen en de kacheltes, de primitieve verlichtingselementen, de siervoorwerpen, kunst- en gebruiksvoorwerpen en vanzelfsprekend ook het vlaslinnen, wat in elk tafereel hier binnen ons objectief en onze thematiek de hoofdaandacht zou moeten krijgen.

De bezoeker dient cran herinnerd: De 'rode draad' doorheen deze afdeling is de witte vlasdraad!

De geboortekamer

Het eerste tafereel toont het huiselijk karakter van een geboortekamer in het begin van de vorige eeuw, met de vroedvrouw in de hoofdrol. De baby kwam ter wereld temidden een weelde van mooi en hagelblank vlaslinnen, dat tevens ook een hygiënische rol speelde bij het gebeuren. Het sterke vlaslinnen mocht gerust aan de kookwas toegevoegd worden. Het vlaslinnen is terug te vinden in het mooie nette bedlinnen, het slaapkleed van de moeder, de witte voorschoot van de vroedvrouw, de kinderdoeken, de wieggarnituur en noem maar op. Zelfs de zuigdot, als voorloper van de fopspen, bestond uit linnen!

Het doopsel

Het tweede tafereel stelt de doopplechtigheid voor, ook omstreeks 1900. Het prachtige linnen doopkleedje, versierd met kant en waaraan weken en maanden

gewerkt werd en veelal als een gewaardeerd familiestuk bij elke nieuwe geboorte weer werd bovengehaald, staat hier centraal. Maar ook 'meter' is opgesmukt met kant en een peter draagt een beste linnen hemd.

De Communie

In het derde tafereel tonen we een kerkkoor in de luister van de toenmalige eredienst voor de Eerste Communie en het Heilig Vormsel. Opvallend zijn de prachtige kerkgewaden waarbij het met kant versierde linnen, naast het handgeborduurde goudbrokaat, een opmerkelijke rol speelde, zoals de communiedwaal, de prachtige roketjes van de misdienaars, de altaardwaal, de alberanden bij de voor het Vormsel wachtende bisschop en het communiekleedje.

Het huwelijk

In het vierde tafereel zien we de volgende stap in de levenscyclus, nl. het huwelijk.

Tafereel "Het Doopsel".

Tafereel "De Communie".

We kozen voor de bruidskamer bij een welgestelde familie uit de burgerij rond 1900. Ook hier weer is het kostbare kantwerk een volmaakte medespeler voor de rijke interieurelementen. Het bruidskleed en het kleedje van het bruidmeisje zijn prachtstukken Vlaams kantwerk. Maar ook de sierlijke bedsprei, de geborduurde lakens, de gordijnen van het hemelbed enz. zijn de moeite waard! De twee volgende tafereelen tonen de grote zorgen en de eerbied die voor het huishoud-linnen eeuwenlang werden opgebracht.

De was- en strijkkamer

In de was- en strijkkamer zien we het wassen, mangelen en strijken, dat zowel bij arm als rijk een regelmatig weerkerende karwei was en die met veel inzet en zorg werd uitgevoerd. Bij de rijken waren het de bovenmeiden die voor deze zware taak met veel bezorgdheid instonden en de linnenkast telkens weer perfect aanvulden.

De linnenkamer

In de linnenkamer zijn een oudere en een jongere meid het nodige naai- en verstelwerk, maar ook wat borduurwerk, aan het uitvoeren. Centraal staat een authentieke linnenkas die eeuwenlang de eer genoot zowat het discrete uithangbord te zijn waaraan de rijkdom van de eigenaar en de dochter werden ingeschat.

De kleermaker

In het volgende tafereel van de kleermaker zien we een werkplaats van rond 1910.

De meester-kleermaker is linnen aan het verknippen terwijl zijn helper bovenop de tafel zit in de typische kleermakerszit. Kant is hier niet te zien, maar het stevige ruwe ongebleekte vlasweefsel des te meer!

Bij de beste herenpakken, zowel bij de zondagse jas als bij de jaquette en de slipjas, zorgde het vlaslinnen voor het stevige onderweefsel in het borststuk en de kraag.

Maar ook de strijklanken en strijkvormen evenals de rompen van de ledepoppen waren met het sterke linnen weefsel overtrokken.

Het mooie salon

Het mooie salon brengt ons terug in de interieurs van de rijke Vlaamse burgerij van rond 1880.

We tonen hier de welopgevoede dochters aan het werk. De meest toegepaste bezigheden in hun vrije tijd waren het borduren, het schilderen op linnen doek, met olieverf dat lijnzaadolie bevat, en het kanklossen. Hier komen naast de kledij vooral de linnen sierdoekjes met borduurwerk en kant ruim aan bod.

De spreekplaats van de zusters

Bij de spreekplaats van de zusters komen we terecht in een sombere kloosterruimte waar we enkele van de verdwenen en thans reeds legendarisch geworden kloosteruniformen, weer levendig hebben bijeengebracht. Het gaat hier in dit geestelijk onderonsje in de eerste plaats om het wit-gesteven linnen, dat

tot de diverse soorten kappen van de kloosteruniformen in onze streek behoren en die sedert het Concilie van de zestiger jaren met een zucht van verlichting werden afgelegd.

Ouderlingen- en ziekenzorg

Maar die kloosterzusters hebben er in Vlaanderen ook eeuwenlang voor ingestaan om de kansarme ouderen en zieken onbezoldigd te verzorgen en bij te staan.

In de ziekenkamer speelde het vlaslinnen een belangrijke rol in de hygiëne.

Voor al op de ruwgeweven zware hemden die de mannen eeuwenlang droegen, overdag als kledingstuk en 's nachts als slaaphemd, vallen hier op. Ook het bedlinnen en de gordijnen waren uit vlas. Van kant was er in die arme ouderlingengestichten voor mannen uiteraard geen sprake.

De berechting

We zijn begonnen bij de geboorte en eindigen bij het sterfbed. Hier wordt het toedienen van de Laatste Sacramenten aan de stervende voorgesteld. Dit emotionele afscheidsgebeuren, dat toen nog in de intieme sfeer van de eigen woning plaatsvond, wordt hier weergegeven in een slaapkamer van een gewone burgerfamilie, een vertrouwde omgeving, die rust schonk. Ook hier willen we weer die materiële en symbolische aanwezigheid van linnen en kant laten aanvoelen op dit ultieme moment van het leven.

Historische taferelen

Tot slot en volledigheidshalve zijn er ook nog een paar historische taferelen, omdat we willen aantonen hoe het vlaslinnen in Vlaanderen reeds van in de Middeleeuwen een rol speelde in de kledij. De eerste opvallende uitingen situeren zich omstreeks 1450. Dit tafereel met neo-gotisch Vlaams meubilair toont de typische zware, ingewikkelde kledij van de rijke dames, waarbij het gebruik van het vlaslinnen vooral werd toegepast in de omvangrijke hoofddeksels met sluiers van het fijnste vlaslinnen. Hier was er van kant

nog geen sprake.

De volgende periodes waarin het linnen en nu ook de kant hun belangrijke bijdrage leverden in de modische klederdrachten in onze contreien, hebben we in ons museum gesitueerd vanaf 1600 en rond 1830, 1920 en 2000. U ziet er enkele jonkers met de linnen molensteenkraag en de platte Rubenskraag om aan te tonen dat linnen en kantwerk toen ook tot de gewaden van edelen en rijke burgers behoorde.

Daarnaast tonen we de herenkledij van kort vóór 1930 om te eindigen met het moderne kostuum, waarbij zowel de broek, de jas, het hemd, de kousen en de das uit gekleurd vlaslinnen vervaardigd zijn.

Tot slot moet ik nog meedelen dat naast al deze taferelen, een buitengewone verzameling van bijkomende textiele producten, volkskundige voorwerpen, foto's en documenten uit het archief, zorgt voor bijkomende kijkstukken, boeiend en verrijkend voor de bezoeker.

Hoe breed en uiteenlopend het spectrum van zijn interessegebieden ook is, steeds vindt hij hier zijn gading.

Dit aanvullend gedeelte sluit per vitrine telkens thematisch perfect aan bij het aanpalend tafereel.

Besluit

Door het redden, bewaren en verantwoord opstellen van quasi complete verzamelingen en werktuigen, documenten en waardevolle linnen producten, willen we de huidige en komende generaties van ons volk bewust maken en een besef van fierheid bezorgen, om wat die vorige generaties, de Vlaamse spinsters, wevers en kantwerksters, met grote inzet, geduld en zin voor schoonheid eeuwenlang hebben gepresteerd met de hier geteelde grondstof, het vlas.

Deze typische oeroude vezelplant vond hier al die eeuwen niet alleen de geschikte bodem en het buitengewoon gunstige klimaat, maar ook en vooral de handen, de creativiteit en de werklust van een klein, maar groots volk, dat

met zijn mooiste vlasproducten, de damasten en de kloskant eeuwenlang alle groten der aarde heeft laten pronken.

De inzet voor het uitbouwen van onze belangrijke verzameling kant, zowat de grootste ergens in een museum te zien, heeft aldus vele honderden waardevolle stukken gered en behoed voor de commerciële uit-

tocht naar rijke verzamelaars in verre oorden, zoals Amerika en Japan.

Ook daarop zijn we fier!

Van harte bedankt voor jullie aandacht en ik zou het heel fijn vinden jullie nog eens te mogen ontmoeten in het Vlas-, Kant- en Linnenmuseum.